

ENS 114, HEN 433 ÚVOD DO STUDIA ENVIRONMENTALISTIKY (syllabus pro podzimní semestr školního roku 2008/2009)

Předmět povinný pro studenty Environmentálních studií a Humanitní environmentalistiky.

Přednášející: prof. RNDr. Hana Librová, CSc.

Asistentka: Mgr. Kateřina Kotásková

Rozsah hodin v týdnu, počet kreditů: 1 hod př. a samostatná četba, 6 kreditů

Kurz zahrnuje obsah přednášek a látku obsaženou v povinné četbě (v seznamu literatury zkratka P). V tomto rozsahu bude také kontrolován. Doporučená četba (D) je určena zájemcům o prohloubení studia. Upozornění: četba může být během semestru doplňována.

Podmínky absolutoria: Minimum bodů pro uzavření kurzu 100 bodů. Zkouška se koná ve zkouškovém období formou písemného testu, za nějž lze získat maximálně 150 bodů. V části testu, v níž je ověřována četba, je možné použít vlastních, rukou psaných poznámek.

Tento syllabus není osnovou přednášek, ale celého kurzu, tj. včetně povinné četby!

Zájemcům o prohloubení studia formou další četby a o diskusi nad látkou doporučujeme zápis do semináře k Úvodu. Předběžný syllabus semináře je možno najít ve studijních materiálech předmětu ENS 217 a HEN 586 v ISU.

I. ÚVOD

1. Proč „humanitní environmentalistika?“

Environmentalistika – ekologie – environmentalismus – ekologismus – ochrana přírody: různé přístupy k téže látce. Proměny v ekologickém a biologickém poznání. Důsledky pro ochranu přírody. Vztah environmentalistiky k „vědám o zdraví“ (hygieně, výživě). Humanitní a sociální vědy významné v environmentálních otázkách.

2. Biomorfismus a sociomorfismus, jejich výkladová pomoc, úskalí.

Nezbytnost ekologie pro environmentální studia. Základní ekologické pojmy a zákonitosti. Přírodně deterministický a kulturně konstruktivistický pohled na vztah člověka a přírody. Ekologické znalosti jako jeden ze zdrojů biomorfního výkladu lidské společnosti. Rovnováha nebo konflikt - vědecká diskuse o podstatě ekologie. Existuje vůbec ekosystém? Růstová křivka a její sociologické analogie. Strategie ekosystémové kolonizace - primární, sekundární a terciární homeostáza. Korelace s historií člověka-zemědělce. Restaurační ekologie.

II. OVLIVNĚNÍ ČLOVĚKA A SPOLEČNOSTI PŘÍRODOU

3. Evoluční teorie, etologie, sociobiologie, evoluční psychologie

Darwinistický, lamarckistický, kreacionistický výklad. Renesance některých směrů. Determinismus a finalismus. Základní témata biosociologie, klasikové a pokračovatelé. Teorie sobeckého genu a její kritika v současné vědě. Biofilní hypotéza E. Wilsona. Význam názoru na evoluci pro pohled do budoucna.

III. OVLIVNĚNÍ PŘÍRODY ČLOVĚKEM - KOŘENY EKOLOGICKÉ KRIZE A MOŽNOSTI ŘEŠENÍ

Problém takzvané kauzální terapie, základní rovnice poškození přírody

4. Antropologické a psychologické determinace lidského vztahu k přírodě, vztah k evoluci

Vlastnosti sdílené se zvířaty a vlastnosti specificky lidské. Jsou fatálně dané? Otázka lidské transgrese.

5. Demografické souvislosti

Populační situace a vývoj lidstva. Základní ukazatele a jejich hodnoty. Úživnost zeměkoule a další environmentální souvislosti. Malthusiánství a jeho kritikové. Vlivy migračních pohybů. Urbanizace a dekoncentrace.

6. Souvislosti mezi ekonomikou a ekologickou situací

Časová dimenze ekonomiky, základní paradigma liberální ekonomiky. Vzácnost a cena v ekonomické a ekologické perspektivě. "Čistý" trh, jeho deformace a modifikace. Internalizace externalit. Funkce reklamy. Monopolizace výroby a obchodu. Možná intervence spotřebitele. Ekologická a kulturní hnutí jako negativní zpětná vazba. Různé odstíny "zelenání" ekonomiky. Ekologická řešení a pracovní příležitosti, nezaměstnanost.

7. Ekologicky orientované intervence práva

Novost a neschůdnost ekologických problémů v tradičním pojetí práva. Úrovně obecnosti právních norem v environmentálním právu.

8. Environmentální problémy a politika

Politická idea ekonomického růstu a příroda, diskuse o konceptu "trvale udržitelného rozvoje" Jsou konzervativní snahy konzervativní, nebo liberální? „Ekologisté“ jako nepřátelé pokroku? Environmentální programy na dimenzi "pravcový" - "levicový", tzv. ekofašismus a ekosocialismus. Existuje nebezpečí ekologické diktatury? Industrializovaná centralizovaná společnost a zastupitelská demokracie, nebo decentralizovaná společnost a participativní demokracie?

9. Možnosti a meze technologických řešení

Historie riskantních technologií. "Americká" a "japonská" technologická cesta. Nové biotechnologie: naděje nebo další hrozba? Technologičtí optimisté a skeptici. Tzv. ekologické zemědělství, příklad spojení technologických a hodnotových řešení

10. „Hodnotová“ řešení ekologických problémů

Úskalí normativního pohledu – „sollen“ perspektivy, jak se hodnoty projevují v životním způsobu. „Hodnotová“ řešení a obsah výuky/výzkumu na Katedře environmentálních studií FSS.

8. září 2008